

نقش شعرخوانی بر رشد عاطفی - اجتماعی نوزادان و خردسالان کم‌شنوا

دکتر گیتا موللی / دانشیار مرکز تحقیقات توان‌بخشی اعصاب اطفال / دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی / تهران

محبوبه روشندل راد / کارشناس ارشد روان‌شناسی بالینی کودک و نوجوان / دانشگاه تبریز

سیده زهرا سیدنوری / دانشجوی دکتری روان‌شناسی / دانشگاه گیلان

سحر پهلوان نشان / دانشجوی دکتری روان‌شناسی / دانشگاه شهید بهشتی

چکیده:

زمینه: شعرها به‌عنوان نماد فرهنگی و ارزشی هر کشوری از نسلی به نسل دیگر منتقل می‌شود و تجربیات لذت‌بخشی هستند که می‌توانند نقش مهمی در پیوند عاطفی والد-کودک و کمک به رشد عاطفی و اجتماعی کودکان داشته باشند. شعرهای کودکان به ویژه در سال‌های ابتدایی که دوره حساس دل‌بستگی است نقش مهمی در ارتباط والد-فرزند ایفا می‌کند. این امر برای کودکان کم‌شنوا که به توان‌بخشی زودهنگام نیاز دارند از اهمیت به‌سزایی برخوردار است.

روش: پژوهش حاضر با استفاده از روش تحلیلی-توصیفی و مطالعه کتابخانه‌ای انجام شد، بدین ترتیب که اطلاعات مختلف در مورد موضوع پژوهش از منابع گوناگون اطلاعاتی شامل مقالات، کتاب‌های دانشگاهی و منابع علمی داخلی و خارجی از پایگاه‌های معتبر جستجوی علمی مانند Magiran, Elsevier, Wiley, PubMed و موتور جستجوی Google Scholar در بازه زمانی سال‌های ۱۹۹۶ تا ۲۰۱۸، گردآوری و مورد توصیف، تبیین و بحث قرار گرفت.

نتیجه‌گیری: شعرخوانی نقش مهمی در رشد عاطفی اجتماعی کودک دارد و به‌عنوان یک‌زبان ارتباطی می‌تواند پیوند عاطفی کودک-والد را تحکیم ببخشد و مهارت‌های اجتماعی مختلف را به کودک آموزش دهد. در این مقاله سعی شده است تا ضمن بررسی رشد عاطفی، هیجانی و اجتماعی در کودکان و نقش عوامل مؤثر بر آن، مهارت‌های اجتماعی/عاطفی را در کودکان ناشنوا بررسی کرده و با معرفی راهکارهای تسهیل‌کننده در رشد این مهارت‌ها به معرفی رویکرد شعرخوانی و تأثیر آن بر بهبود روند یادگیری در کودکان کم‌شنوا و ناشنوا پرداخت.

واژه‌های کلیدی: شعرخوانی، رشد عاطفی-اجتماعی، کودک-والد، کم‌شنوا

مقدمه

حدود ۲ سالگی کودکان نوپا پیش‌الگوهای مبین شادی، غم، خشم و سایر هیجانات را درک می‌کنند، چنانکه با موقعیت ارتباط برقرار کرده و تحت تأثیر رفتار قرار می‌گیرند. بین سنین ۲ و ۵ سالگی کودکان به‌طور منظم مهارت یادگیری، شکل‌گیری و حفظ دوستی را پیدا کرده و از قوانین دوستان پیروی می‌کنند (۴).

رشد درک و فهم عاطفی به‌عنوان بعد ضروری رشد ذهنی و اجتماعی کودک در نظر گرفته می‌شود. روان‌شناسان بر روابط کودکان با والدین (یا کسانی که مراقبت اولیه از آن‌ها را به عهده دارند)؛ تأکید نموده و این کنش‌های متقابل را اساس عمده رشد عاطفی، شناختی و اجتماعی قلمداد کرده‌اند. هرگاه اختلالی در این روابط

بخش عظیمی از رشد عاطفی هر فرد در اوایل کودکی اتفاق می‌افتد. بچه‌ها همان‌طور که کج خلقی و نوسانات خلقی را تجربه می‌کنند باید در مورد احساسات خود و افراد دیگر نیز بیشتر یاد بگیرند (۱). رشد هیجانی در ۵ سال اول زندگی به‌طور سریع رخ می‌دهد (۲). مجموعه اصلی هیجانات شامل خشم، غم، لذت، ترس، علاقه و تعجب؛ و فنون اولیه از قبیل خودآرام‌بخشی (خود تسکینی) در رفتار شیرخواران قابل تشخیص بوده و قبل از پایان سال اول ابراز می‌شوند (۳). در سال دوم مقدمات احساس گناه، شرم، خجالت و غرور گذاشته می‌شود.

رشد اجتماعی در اوایل کودکی

بی‌شک یکی از جنبه‌های ارزشمند رشد انسان، فرآیند اجتماعی شدن اوست. ذاتی بودن زندگی جمعی در انسان، ضرورت تماس با دیگران را به‌عنوان امری گریزناپذیر جلوه‌گر می‌سازد. رشد اجتماعی، دربردارنده ارتباط سالم و منطبق با موقعیت در افراد است. کودکانی که مهارت اجتماعی کافی کسب کرده‌اند در ایجاد ارتباط با همسالان و یادگیری در محیط آموزشی موفق‌تر از کودکانی هستند که فاقد این مهارت می‌باشند (۸).

رشد اجتماعی آن بخش از رشد همه‌جانبه کودک است که به‌وسیله افراد دیگر، محیط و نهادهای مرتبط با کودک، تأثیر می‌پذیرد. وجود شرایط مناسب محیطی، خانوادگی و اجتماعی در طی سال‌های اولیه و کیفیت مراکز آموزشی کودکان خردسال تأثیر به‌سزایی در جلوگیری از مشکلات جسمی و روانی دارد به‌طوری‌که محققان به این امر مهم دست‌یافته‌اند که سال‌های اولیه در شکل‌گیری هوش، شخصیت و رفتار اجتماعی سال‌های حساسی هستند و نتایج بی‌توجهی اولیه، می‌تواند اختلالاتی مانند اضطراب را بر جای بگذارد (۹).

کودک در ابتدا صلاحیت‌های اجتماعی را از طریق تجاربی که با افراد مختلف در محیط اجتماعی دارد، رشد می‌دهد. توانایی‌های تازه کسب‌شده، هنگامی که کودک یاد می‌گیرد مقاصد و حالات هیجانی خود را با دیگران در موقعیت‌های طبیعی و فعالیت‌های تکراری تقسیم کند، تمرین می‌شوند. پذیرش و واکنش‌های هیجانی، کودکان را نسبت به استرس‌های محیطی و تعارضات آسیب‌پذیر می‌سازند چرا که کودکان هنوز فاقد منابع شناختی و اجتماعی لازم از قبیل خودآگاهی هیجانی، استدلال تحلیلی، شبکه اجتماعی و استقلال شخصی برای انطباق با استرس و تعارضات هستند. مواجهه با محیط ناسازگار در درازمدت می‌تواند اثرات زیان‌آوری بر حالات روحی و عملکرد رفتاری کودکان داشته باشد (۱۰).

کودکان قادرند از ارتباطات عاطفی هیجانی برای پیام‌های غیرکلامی سریع و شفاف درباره موقعیت‌های

عاطفی ایجاد شود امنیت عاطفی کودک مختل می‌شود که آثار آن در رفتارش منعکس می‌گردد (۵). در این میان، پژوهش‌ها بیان کرده‌اند که یکی از گروه‌های کودکان با نیازهای ویژه که از مشکلات عاطفی و هیجانی ممکن است متاثر شوند کودکان با آسیب شنوایی هستند (۶). کم‌شنوایی به وضعیتی گفته می‌شود که فرد آستانه شنوایی بیش از ۲۵ دسی‌بل (در کودکان بیش از ۱۵ دسی‌بل) داشته باشد. کودکان ناشنوا از حس شنوایی برخوردار نبوده یا تنها تا حدودی از آن بهره‌مندند. کم‌شنوایی می‌تواند مادرزادی یا اکتسابی باشد و پیش از زبان‌آموزی یا پس از آن به وجود آمده باشد.

در مورد کودکان کم‌شنوا فرضیه‌های متفاوتی درباره تشخیص حالات هیجانی چهره وجود دارد. گاه، این ادعا مطرح است که به دلیل تکیه بیشتر این کودکان بر اطلاعات دیداری، آن‌ها حساسیت بیشتری در معنای به حالات هیجانی چهره‌ای دارند. و گاه نیز با تأکید بر استفاده کودکان کم‌شنوا در طول دوران مدرسه بر زبان اشاره^۱ که در آن حالات چهره‌ای کارکردهای درکی دارند (برای مثال، بالا بردن ابروها به معنای داشتن پرسش و یا مشخص کردن دیدگاه است) استفاده از حالات چهره‌ای به‌عنوان مشخصه‌های زبان‌شناختی، فهم و درک کودک کم‌شنوا را نسبت به هیجانات چهره‌ای افزایش دهد؛ بنابراین ممکن است افرادی تصور کنند در آزمون‌های تشخیص حالت‌های هیجانی چهره، کودکان کم‌شنوا عملکرد بهتری دارند. اما مطالعات بسیاری نشان داده است تغییر حالات هیجانی چهره‌ای، مهارت غیرکلامی نیست و معمولاً در یک بافت کلامی و شنیداری رشد می‌کند و ورودی شنیداری در طول دوران کودکی و مشکلات ارتباطی کودکان کم‌شنوا، تأثیر مخربی بر توانایی تشخیص حالات هیجانی چهره‌ای این کودکان و حتی نظریه ذهن در آنان دارد. تحقیقات همچنین عنوان می‌کنند که در ارتباطات اولیه مادر و کودک، ارتباط غیرقابل انکاری بین صدا و چهره انسان وجود دارد (به نقل از ۷).

۱- آکه در کشور ما صدق نمی‌کند

هیجان‌ها را تشخیص می‌دهند. آن‌ها همچنین احساس همدلی یا به عبارت دیگر درک احساس متقابل دیگران و دادن پاسخ هیجانی مناسب به آن‌ها را یادگیرند؛

(به عنوان مثال نوازش کردن یک همکلاسی در موقع درد). احساس گناه، غرور، شرم و تحقیر احساسات پیچیده اجتماعی و خودآگاهی دیگری هستند که کودکان در زمینه‌ها یا بافته‌های اجتماعی یاد گرفته و نشان می‌دهند. کودکان می‌آموزند که به شیوه‌های مولد هیجان‌تشان را تنظیم کنند، از احساساتشان آگاه باشند، بر آن‌ها نظارت کنند و آن‌ها را در صورت لزوم اصلاح کنند. به طوری که در واقع احساسات به جای اینکه در شرایط و موقعیت‌های مختلف مانع مقابله کودک با شرایط باشد، تسهیل‌کننده روابطشان با دیگران خواهد بود. با وجودی که کودکان کم‌درک می‌کنند که کدام یک از راهبردهای تنظیمی مفید هستند، در این راه به کمک بزرگسالان نیز نیاز دارند (۱۱).

یکی از موانعی که منجر به اختلال در روند تحولی هیجانی-عاطفی و به تبع آن روابط اجتماعی خواهد شد نقایص حسی کودک هست. آسیب شنوایی یکی از این نقایص بوده که در محدوده کم‌شنوایی تا ناشنوایی کامل اختلالاتی در روند تکاملی کودک ایجاد کرده و منجر به تعارضاتی در وی خواهد شد.

هیجان‌ها را تشخیص می‌دهند، تشخیص نشانه‌های اجتماعی، پاسخ مناسب به هیجان‌ها دیگران، حل تعارضات با هم‌تاها (۱۳). کودکان کم‌شنوا یا ناشنوا در معرض خطر بیشتری از تأخیر و مشکلات رشدی نسبت به همسالان بدون آسیب شنوایی قرار دارند. این خطر اغلب به تأخیر زبان آن‌ها نسبت داده شده است. به طور کلی کودکان کم‌شنوا از کفایت اجتماعی پایینی (از جمله مهارت‌های اجتماعی نسبت به کودکان بدون آسیب شنوایی) برخوردارند. این کودکان همچنین نسبت به همسالان بدون آسیب شنوایی‌شان از مشکلات عاطفی و رفتاری بیشتری برخوردارند و در روابط اجتماعی خود به ویژه با همسالان خود نیاز به حمایت و کمک دارند (۱۴، ۱۵، ۶).

یکی از موانعی که منجر به اختلال در روند تحولی هیجانی-عاطفی و به تبع آن روابط اجتماعی خواهد شد نقایص حسی کودک هست. آسیب شنوایی یکی از این نقایص بوده که در محدوده کم‌شنوایی تا ناشنوایی کامل اختلالاتی در روند تکاملی کودک ایجاد کرده و منجر به تعارضاتی در وی خواهد شد.

مهارت‌های اجتماعی عاطفی در کودکان

کم‌شنوا

رشد عاطفی اجتماعی به عنوان توانایی در حال ظهور کودک جوان برای روابط نزدیک و امن بین فرد و همسالان، تجربه، تنظیم و بیان هیجان‌ها و احساسات به روش‌های اجتماعی و فرهنگی مناسب و کشف محیط و یادگیری در بافت خانواده، جامعه و فرهنگ تعریف می‌شود (۱۲).

مهارت‌های اجتماعی مورد هدف شامل ابراز مناسب هیجان‌ها، ابراز مناسب عقاید، تقاضا کردن به طور واضح از معلم و همکلاسی‌ها، درخواست کمک کردن، رفتار مناسب در کلاس، پیروی از قوانین کلاس، تشخیص و اجتناب از موقعیت‌هایی که منجر به تعارض می‌شوند، شروع تعاملات اجتماعی، ملحق شدن به یک فعالیت در حال پیشرفت، حفظ خودکنترلی، مذاکره با هم‌تاها، تشخیص

لینگ می‌گوید کودکان کم‌شنوا برای ارتقای مهارت‌های اجتماعی در تقلا هستند. آن‌ها برای کسب مهارت‌ها نیاز به تعامل موفقیت‌آمیز با همسالان شنوای خود بر اساس زبان دارند که نقص اصلی در ناشنوایی به شمار می‌آید. کودکان کم‌شنوا فرصت‌های کمتری برای تعاملات محاوره‌ای مؤثر دارند، لذا مهارت‌های عملی کمتری را که برای ارتباط مؤثر مورد نیاز است، کسب می‌کنند. زبان نقش اساسی در یادگیری اجتماعی دارد و بنابراین در توانایی کودک در یادگیری مهارت‌های اجتماعی مورد نیاز برای ارتباط مؤثر تأثیر می‌گذارد. نقص شنوایی بر زبان و رشد ارتباطی اثر می‌گذارد که می‌تواند به طور نمایشی اکتساب مهارت اجتماعی را تغییر دهد (۱۳). فناوری در دسترس برای کودکان کم‌شنوا سبب بهبودی

سرمشق‌دهی کنید. هر زمانی که می‌گویید لطفاً یا ممنونم شما نشان می‌دهید که دوست دارید کودکان چگونه رفتار کند.

۲. زمانی که کودک تان رفتارهای اجتماعی خوبی نشان داد او را تحسین و تقویت کنید. تقویت نه تنها باعث می‌شود که کودکان احساس خوبی درباره خودشان داشته باشند بلکه به آن‌ها کمک می‌کند تا درک کنند چرا رفتارهای خاص، مطلوب و مورد تشویق هستند.

۳. والدین می‌توانند همدلی کودک را به وسیله تشویق کودکان به تفکر درباره اینکه چگونه افراد دیگر احساس می‌کنند، ارتقا دهند. با در نظر گرفتن احساسات فرزند خود سوالاتی را درباره زندگی فرزندان مطرح کنید؛ مانند چه احساسی داری زمانی که اسباب‌بازی‌ات را گم کردی؟ این داستان چه احساسی در تو ایجاد کرد؟ هنگامی که کودکان در بیان واکنش‌های احساسی‌شان ماهر شدند، شروع کنید به پرسیدن سوالاتی درباره این‌که افراد دیگر چه احساسی دارند؛ مانند فکر می‌کنی نادیا چه احساسی داشت زمانی که اسباب‌بازی‌ای که با آن بازی می‌کرد را دور کردی؟

۴. همکاری مهارت دیگری است که فوق‌العاده وابسته به تجربه است. دادن فرصتی برای تعامل و بازی با کودکان دیگر یکی از بهترین راه‌هایی است که می‌توانید به کودک تان آموزش دهید که چگونه با دیگران ارتباط برقرار کند. کودکان به هنگام بازی و تعامل با دیگران شروع به توسعه مهارت‌های حل مسئله اجتماعی می‌کنند. تلاش‌های اولیه آن‌ها ممکن است شامل بسیاری از بحث‌ها و تعارض‌ها یا درگیری‌ها با خواهر و برادر و همسالان‌شان شود اما در نهایت بچه‌ها یاد می‌گیرند که چگونه با کودکان دیگر مذاکره و سازش کنند (۱).

تاثیر شعر خواندن در روند تحولی کودکان

«دس دسی دس دسی باباش میاد صدای کفش پاش میاد...»

«اتل متل توتوله گاو حسن چه جوره...»

شعرهایی از قبیل این شعرها، سالهاست در کشورمان نسل به نسل منتقل شده است، فرهنگ‌های دیگر هم

قابل توجهی شده است. با تجهیزاتی از قبیل وسایل کمک شنیداری و کاشت حلزون، کودکان کم‌شنوا دسترسی بیشتری به صداها نسبت به قبل دارند. در نتیجه این کودکان فرصت‌های بیشتری در رشد زبان نسبت به قبل خواهند داشت. در یک مطالعه برای ارزیابی کاربرد توانایی مهارت‌های عملی برای برقراری ارتباط چشمی مؤثر بین کودکان دارای شنیداری طبیعی و کم‌شنوا مشخص شد که کودکان کم‌شنوا در به‌کارگیری مناسب این مهارت‌ها در موقعیت‌ها و کاربرد آن‌ها در ارتباط شفاف و مناسب دچار مشکل بودند (۱۶).

سورز، در طی مطالعه‌ای دریافت که برنامه‌های مداخله‌ای آموزش مهارت‌های اجتماعی منجر به بهبود فراوانی در رفتار جرأت‌مندانه کودکان کم‌شنوا و همچنین ارتقای انطباق هیجانی، اجتماعی و خودانگاره مثبت آنان خواهد شد. کودکان کم‌شنوا با چالش‌های محیط آموزشی مواجه بوده و باید تلاش کنند که با اجتماع درگیر شوند. وی دریافت که برنامه‌های مداخله‌ای مهارت‌های اجتماعی منجر به بهبود قابل توجهی در رفتار جرأت‌مندانه در زندگی تحصیلی دانش آموزان کم‌شنوا شده و همچنین سازگاری هیجانی، سازگاری اجتماعی و خویش‌شناسی را افزایش می‌دهد. او اظهار کرد که در صورتی که توجه بیشتری به جنبه‌های هیجانی-اجتماعی کودکان کم‌شنوا شود این کودکان سازگارتر خواهند شد (۱۷).

کمک به توسعه مهارت‌های اجتماعی /

هیجانی کودکان

راه‌کارهای زیادی وجود دارد که می‌تواند به رشد مهارت‌های اجتماعی/عاطفی همه‌جانبه کمک کند. در زیر تعدادی از این راه‌کارها فهرست شده است:

۱. مدل‌سازی رفتارهای مناسب: مشاهده نقش مهمی در یادگیری کودکان دارد. اگر فرزند شما مشاهده کند که شما با او همکاری می‌کنید، قدردانی می‌کنید، مفید هستید و احساسات تان را به اشتراک می‌گذارید فرزند شما درک درستی از نحوه ارتباط برقرار کردن با دیگر افراد خارج از خانه خواهد داشت. شما می‌توانید این پاسخ‌ها را در خانواده خود با هم، با کودک و هم‌اعضای خانواده‌تان

۳ تا ۶ ماهگی:

۱). شعرها نوعی از تعاملات اجتماعی برای کودک فراهم می‌کند، کودکان حالا بسیار علاقمند به کسب انواع تجربیات هستند آنها خیلی تواناتر و سرزنده‌تر شده‌اند و پاسخ‌های روشن‌تری می‌دهند و بیشتر می‌توانند بین کسب کردن و گرفتن هماهنگی ایجاد کنند. تعاملات اجتماعی جدید به کودکان کمک می‌کند تا خاطرات و تصاویر دقیق‌تری از خودشان بسازند.

۲). شعرها نوعی از تجربه‌های حسی مکرر که شامل تجارب بینایی، شنوایی، لمس و جنبش است فراهم می‌کنند که یادگیری کودک را تسهیل می‌کند. چشم‌ها، کلمه‌ها و فعالیت‌ها با یکدیگر ارتباط پیدا می‌کنند و یک زبان ابتدایی، دانش حرکتی و شناختی را بنیان‌گذاری می‌کنند. برخی از شعرهای تعاملی اطلاعاتی را از راه‌های ساده به کودک می‌دهد که کودک به راحتی می‌تواند اسامی قسمت‌های بدن را درک کند. مثل اینکه این اعضا کجا هستند و چه کاری انجام می‌دهند؟ این کودکان درک می‌کنند بدنشان از کجا شروع می‌شود و به کجا ختم می‌شود و حتی در مورد چگونگی احساسات بدنی و توانایی حرکتی‌شان اطلاعاتی کسب می‌کنند.

۳). شعرها می‌توانند نقش مهمی در کمک به کودکان برای تنظیم هیجانات عاطفی، تماس اجتماعی و علاقه‌مندی به محیط پیرامون‌شان بازی کنند. زمانی که والدین به پیام‌ها و نشانه‌های کودکان‌شان حساس هستند بعد از تکرار شعرها و گسترش تعاملات با کودکان‌شان آشنا می‌شوند و کودکان هم پیش‌بینی می‌کنند که چه چیزی قصد دارد اتفاق بیفتد و یاد می‌گیرند عواطفشان را در سطحی از آرامش حفظ کنند.

۴). شعرها نقشی مهم در مداخلات والد - کودک برعهده دارند که این امر در تشکیل دلبستگی کودک با والدین نقش دارد و این نقش از طریق ایجاد خاطرات و تصاویر درونی از تظاهرات بدنی والدین‌شان، تعاملات و تجربیاتی که در طی تعامل با والدین اتفاق می‌افتد و همچنین چگونگی احساسات هیجانی که با آنها دارند، ایجاد می‌شود (۱۸).

برای کودکان خود شعرهایی دارند، اگر چه تجربه‌ها و انتظارات تربیتی از فرزندان به طور گسترده‌ای در هر فرهنگ و نیز به دلایل بین‌فرهنگی تغییر کرده است، اما شعرها از جمله کارهای شادی بخش و نشاط‌آوری هستند که مادران (والدین) برای کودکان‌شان انجام می‌دهند و آنها آن را برای تقویت دلبستگی بین خود و کودکان‌شان به کار می‌گیرند. حمایت از والدین برای یادگیری شعرها و بازی‌های تعاملی برای به کارگیری آنها با فرزندان‌شان به منظور ارتقاء رشد عاطفی - اجتماعی سالم و بهینه فرزندان‌شان به ویژه در سال‌های ابتدایی زندگی اهمیت دارد (۱۸).

تولد تا ۳ ماهگی:

۱). شعرها شامل تعاملاتی بین والد و کودکان‌شان هستند که نوعی از تجربه‌های حسی برای کودک که نیاز است تا یاد گرفته شود، فراهم می‌کند. این تجربیات شامل: تماس فیزیکی نزدیک، لمس، جنبش و حرکت، تماس‌های چهره به چهره در یک فاصله نزدیک و تجربه‌های شنیداری متنوع (صداها، کلمات، آهنگ شعرها و تاکید و تکیه صداها) می‌باشند. تحقیقات به ما می‌گوید که در این ۳ ماه ابتدایی، فضای مغزی بالاترین سرعت سوخت و ساز را دارد که به دلیل فرایندهای بینایی، شنوایی، حرکت و لمس است؛ بنابراین یادگیری اولیه عمدتاً از طریق فرایندهای حسی (بینایی، شنوایی و حواس فیزیکی) در طول تجربه‌های مکرر اتفاق می‌افتد.

۲). شعرها و بازی‌های تعاملی به کودکان کمک می‌کند تا احساسات جسمی، عواطف و توجه‌شان را کنترل کنند. شعرها همچنین به والدین کمک می‌کند تا کودکان‌شان را کنترل کنند یا حالت گوش به زنگی و هشیاری آنها را حفظ کنند. زمانی که والدین پیام‌های کودکان‌شان را تعبیر می‌کنند و پاسخ می‌دهند آنها می‌فهمند که بعضی شعرها از نظر حسی برای سرگرم کردن کودکان هشیار به نسبت بعضی از شعرها که برای کودکان خسته برای به خواب رفتن به کار می‌روند بهتر هستند آنها همچنین متوجه می‌شوند که برخی از کودکان اصلاً به هیچ شعری آرام نمی‌گیرند. ایجاد تعاملات مکرر والدین با کودکان به رشد دلبستگی و انس گرفتن کودک با والدینش کمک می‌کند (۱۸).

۷ تا ۱۸ ماهگی:

می‌کند تا به عواطف فرزندان‌شان پاسخ دهند و چیزی را که در آن زمان نیاز دارند برای آنها تهیه کنند.

(۲). شعرها روند ترفیع و ترقی زبان و مهارت‌های کلامی را برای کودکان فراهم می‌کند و فعالیت و کلمات آشنا و تکراری را تهیه می‌کند، همچنین فرصتی برای تقلید و تعبیر و درخواست ایجاد می‌کنند. کودکان کلمات جدید را یاد می‌گیرند و به معنی کلمات از طریق فعالیت‌ها و پاسخ‌هایی که همراه آن است دست پیدا می‌کنند. شعرها همچنین به کودکان کمک می‌کنند نقش‌هایی برای تعامل با دیگران و درخواست سوال و پاسخ‌ها را یاد بگیرند.

(۳). زمانی که والدین و کودکان با هم از طریق راه‌های معمول و با قاعده بازی می‌کنند کودکان تجربه‌های موفق و مطمئنی در مورد توانایی‌های خودشان کسب می‌کنند و اطمینان خاطر پیدا می‌کنند که والدین‌شان نیاز آنها را می‌فهمند و به آنها پاسخ می‌دهند. این تجربیات به دل‌بستگی بین والدین و کودک کمک می‌کند و همچنین در این مرحله است که کودکان نیاز دارند والدین‌شان به عنوان یک تکیه‌گاه امن در دسترس باشند که بر بعد عاطفی و جسمی کودک نظارت داشته باشد والدین تماس‌های عاطفی از طریق تجربه‌های آشنا و مشترک فراهم می‌کنند و مهارت‌های کودک را تشویق می‌کنند و با سبک‌های فردی کودک تطابق پیدا می‌کنند (۱۸).

نقش موسیقی

کودک زیبایی و موزونی کلام را در موسیقی بازمی‌یابد و معانی را با موسیقی می‌آموزد و هنگامی که سخن گفتن را در حد معانی قابل ادراک جهان خود آموخت، بیشتر به سخنی می‌گراید که سرشار از موسیقی و زیبایی باشد، زیرا یادگیری از راه شنیدن است و اگر کلام به گوش او خوشایند و آهنگین باشد یادگیری سریع‌تر انجام می‌پذیرد (۱۹). ارضاء نیاز فطری کودک به موسیقی، تلطیف و جهت‌دهی به احساس و عاطفه کودک، آشنایی کودک به مفاهیم ارزش‌های اخلاقی، دینی و علمی، گسترش دنیای ذهنی و ذوقی کودک، زمینه‌سازی برای بروز ذوق و استعداد کودک، آموزش زبان و گسترش بایگانی واژگان کودک، تصحیح ساختار نحوی گفتار کودک و... جایگاه ویژه و

(۱). شعرها می‌توانند فرصتی فوق‌العاده برای کودکان فراهم کنند تا از ظرفیت‌های عاطفی و اجتماعی جدیدشان استفاده کنند.

الف) در طی ۱۲ ماه، کودک شروع به تقلید چیزهایی که می‌بیند و می‌شنود می‌کند. شعرها فرصتی برای تقلید کلمات و فعالیت‌ها فراهم می‌کنند به ویژه زمانی که این شعرها تکرار می‌شوند برای کودک آشنا می‌شوند. زمانی که والدین شعرها را در فعالیت استفاده می‌کنند بیانات صورت، تکیه صدا، مکث‌ها و کلمات آنها فرصت‌هایی طبیعی برای کودک ایجاد می‌کند که به نشانه‌های اجتماعی کلامی و غیرکلامی پاسخ دهد. وقتی یک شعر برای کودک آشنا می‌شود کودک می‌تواند پیش‌بینی کند که بعد آن چی می‌آید و حرکتش را با محتوای شعر تغییر دهد یا کلمه بعدی را خودش بگوید از این طریق کودک می‌تواند جمله‌ها را تمام کند مثل ما همه افتادیم.

ب) در این سن کودک توانایی عمل کردن بر اساس نیات و گرفتن تصمیم را توسعه می‌دهد. فرصت اهمیت دادن به اولویت‌ها و گرفتن کمک از والدین برای رشد حسی مثبت و دلگرم‌کننده در مورد توانایی‌هایش ایجاد می‌کند. در این مرحله والدین باید اغلب بگویند «نه» و به کودک این توانایی را بدهند که شعرهای آشنا و بازی‌های تعاملی را درخواست کنند. اغلب تنوعی ایجاد می‌شود که به کودک کمک می‌کند تا احساس خوبی به او در مورد اینکه آنها می‌دانند و می‌توانند انجام دهند می‌دهد.

ج) شعرها چیزی بیش از کلمات و فعالیت‌ها را شامل می‌شوند. آن‌ها عواطفی پنهانی که ممکن است دامنه‌ای از هیجان‌ات، شگفتی‌ها، لذات، عشق، گریه‌های آرام، آرامش و اطمینان باشند را نیز شامل می‌شود. از طریق شعر کودک بهتر می‌تواند ارتباط برقرار کند و عواطف را تعبیر کند و پاسخ دقیق به والدین برای نشانه‌های عاطفی‌اش دهد. پاسخ‌های والدین همچنین ممکن است تجربه‌هایی که آنها را قادر به کنترل و تنظیم کردن عواطف نیرومند خودشان می‌کند، بدهد. شعرهایی که مرتباً خوانده می‌شود فرصت‌هایی برای والدین فراهم

در افرادی با شنوایی بسیار عمیق، اغلب از طریق کاشت حلزون بر این مشکل غلبه می‌شود. کاربرد وسایل کمک شنوایی محدودیت‌هایی در ترکیب زمانی به وجود آورده که در تشخیص دقیق زیر و بمی صداها ضروری هستند (۲۲). این محدودیت‌ها اهمیت موسیقی را زیاد می‌کنند (۲۰).

کودکان کم‌شنوا یا ناشنوا که از این وسایل استفاده می‌کنند، به میزان زیادی می‌توانند از موسیقی بهره ببرند. موسیقی در فعالیت‌های مختلف مثل خواندن، انجام حرکات ریتمیک، کنسرت و یادگیری موسیقی می‌تواند کمک‌کننده باشد (۲۳، ۲۴).

کودکان کم‌شنوا توانایی تشخیص آهنگ‌های مشابه را دارند (۲۵). یادگیری با وزن و آهنگ می‌تواند به ارتقای تولیدگفتار نیز کمک کند. در یک مطالعه اثر یادگیری با وزن و آهنگ بر توانایی تولیدگفتار واج‌شناسی در ۱۴ کودک کم‌شنوا که از وسایل کمک شنیداری استفاده می‌کردند بررسی شد. کودکان باید جملاتی را در دو شرایط، همراه با آهنگ‌های موزون و بدون آهنگ؛ تکرار می‌کردند. نتایج نشان داد در شرایطی که وزن جملات با آهنگ هماهنگ شده بود، دقت جملات گفته شده بیشتر از شرایط بدون آهنگ بود. ریتم‌های موسیقی علاوه بر اینکه در درک و تولید گفتار مؤثر هستند به پیشرفت آن‌ها نیز کمک خواهند کرد (۲۶). کودک کم‌شنوا نیز می‌تواند برای بیان احساسات خود از ریتم استفاده کند و به دلیل اینکه کم‌شنوایی مشکلاتی مضاعف برای آنان ایجاد کرده است، می‌توان ادعا کرد برای این گروه، استفاده از فعالیت‌های ریتمیک برای دستیابی به آرامش مهمتر از دیگر افراد است (۲۷).

روانی وزن و آهنگ و فقدان ایست و سکت، کوتاهی وزن و خوش آهنگی شعر متناسب دنیای کودک، سادگی مضمون و سریع‌الانتقال بودن، پرهیز از جنبه‌های هنری ناظر بر علم معانی، کاربرد آرایه‌های بدیعی جهت افزایش موسیقی کلام، رعایت ساختار طبیعی نحو کلام و پرهیز از کاربرد زبان شکسته از ویژگی‌هایی است ناظر بر ساختار و شکل شعر کودک، همچنین بهره‌گیری از مفاهیم آشنا و متناسب با سن کودک، طرح مفاهیم ساده و روان، پرهیز از طرح چند مفهوم در یک شعر، عرضه مفاهیم و

اهمیت نقش شعر در زندگی کودک را نشان می‌دهد (۲۰). کودکان می‌توانند صداها را با معانی آن پیوند دهند. اکثر کودکان کم‌شنوا دارای استعداد بالقوه برای شنیدن و گوش دادن هستند. موسیقی می‌تواند در کودکان کم‌شنوا انگیزه‌ای برای تحصیل و یادگیری بهتر بوده و رشد زبانی و گفتاری‌شان را بالا ببرد. برخی از جنبه‌های موسیقی از قبیل ویژگی‌های ارتعاشی، دامنه فرکانس وسیع و جفت شدن مشترک آن با اشعار، آن را به‌عنوان یک ابزار مفید برای ارتقای رشد زبان و احساس خوب بودن، هیجانی و اجتماعی و تشویق به استفاده مطلوب از شنوایی باقیمانده تبدیل کرده است. اطلاعات نشان داده‌اند که موسیقی درمانی ابزار مهمی برای اهداف درمانی از قبیل تولیدگفتار، رشد دایره واژگان و تشخیص صدا است. فن‌های موسیقی درمانی به‌طور مؤثر در زمینه‌های مرتبط با خصایص عروضی گفتار از قبیل ریتم، زیروبمی صدا، میزان و فشار ایفای نقش می‌کند. تنفس، زمان‌گیری، زیروبمی صدا و تلفظ گفتار برای آواز خواندن مورد نیاز است که اثرات مثبتی در گفتار دارند. آموزش آواها بر پایه آواز و تکرار واژه‌های مناسب به بهبود قابلیت گفتار کمک می‌کند. تجربه موسیقی به بهبود کیفیت آموزش کودکان کمک می‌کند. موسیقی یک رویکرد چندحسی را برای یادگیری فراهم آورده که می‌تواند به کودکان در درونی کردن معنی لغات جدید کمک کند. مطالعات نشان داده‌اند که افزودن موسیقی به فرایند توان‌بخشی، درک مفاهیم جدید را بالا برده و انگیزه کودکان برای یادگیری را بهبود می‌بخشد (۲۱).

موسیقی برای کودکان کم‌شنوا:

کاربرد موسیقی به‌عنوان یکی از مداخلات درمانی گفتاری - شنیداری برای کودکانی که از وسایل کمک شنوایی استفاده می‌کنند و یا کودکانی که در پردازش شنیداری اختلال دارند، پیشنهاد شده است. در برنامه موسیقی درمانی کودک نه تنها درباره موسیقی می‌آموزد، بلکه قادر به انجام تکالیفی می‌شود که شنوایی‌اش را به طور کامل فعال می‌سازد. موسیقی درمانی روش مناسبی را برای ابراز هیجانات کودکان فراهم می‌کند (۲۱).

۳. هر هفته شعرهایی داریم که در آن صورت کودک است «چشم چشم، دو ابرو». در هنگام خواندن این شعر صورت کودک با انگشتان لمس می‌شود، یا شعر «لی لی لی حوضک».

۴. سپس شعرهای گروهی به والدین معرفی می‌شود. والدین با مربی برای فرزندان خود شعر می‌خوانند و با کودک بازی می‌کنند.

۵. پس از آن شعرهای آهنگ دار خوانده می‌شود. شعرهای عامیانه و محلی بهترین شعرها هستند. هرچه مادر با شعرها انس بیشتری داشته باشد نتایج بهتری گرفته می‌شود.

۶. سپس لالایی‌ها خوانده می‌شود. به هنگام خواندن لالایی‌ها بسیاری از کودکان آرامش پیدا می‌کنند و در دامن مادران به خواب می‌روند و یا مادر به آنها شیر یا خوراکی می‌دهد.

۷. هر هفته یک داستان کوتاه هم گفته می‌شود که برای والدین خواهد بود (بعد از ظهر، در گروه شیرخواران و خردسالان، قصه‌هایی گفته می‌شود که والدین می‌توانند در منزل همان‌ها را برای فرزندشان نیز بگویند). این قصه‌ها معمولاً قصه‌های قدیمی و آشنایی است که همه والدین با آن آشنا هستند. مادران در این ساعت‌های آرام با گوش دادن به قصه‌ها، به فرزندان خود شیر یا خوراکی‌های میان وعده و کوچکی می‌دهند.

۸. پس از خواندن داستان همه مادران دایره وار حلقه می‌زنند و همه با هم با فرزندان‌شان حرکت می‌کنند. می‌توان بازی‌های آشنا را همراه با شعر خوانی اجرا کرد (مثلاً گرگم و گله می‌برم).

۹. بخشی از جلسات به زمان طرح سوالات اختصاص داده می‌شود والدین در این زمان هر سوالی در مورد شعرها و یا کارهای مورد علاقه‌شان داشته باشند، مطرح می‌کنند.

۱۰. شعرهای مربوط به خداحافظی، باز هم شعرهایی بسیار ساده که به راحتی یاد گرفته می‌شود.

۱۱. معمولاً از والدین خواسته می‌شود باز هم زمانی را بمانند و در حال خوردن چای صبح، با یکدیگر گپ بزنند (۲۸).

موضوعات به صورت واقع بینانه، کوتاهی شعر و همخوانی آن با ظرفیت عاطفی و ذهنی کودک از مختصات بایسته درون مایه و محتوای شعر کودک است (۲۰).

از آنجایی که رشد درک و فهم عاطفی به عنوان بعد ضروری رشد ذهنی و اجتماعی کودک در نظر گرفته شده و در روابط با مراقبان و همسالان حاصل می‌شود، لذا یادگیری زبان، تولید گفتار، رشد دایره واژگان و تشخیص صدا یکی از اهداف مهم درمان در کودکان دارای کم شنیداری محسوب شده و با رسیدن به این مهم؛ اساس رشد عاطفی، شناختی و اجتماعی فراهم می‌گردد. آموزش شعر رویکردی فعالانه به آموزش است و به کودک در بهبود روند یادگیری کمک می‌کند.

نقش برنامه‌های گروهی والد - کودک

الف) برنامه والد-کودک فرانک (مامان غازه)

برنامه والد-کودک فرانک، برگرفته از چندین برنامه مداخل‌های موفق بین المللی است که اکنون به طور گسترده‌ای در استرالیا، کانادا و برخی کشورهای دیگر اجرا می‌شود. اساس آن، برنامه‌ای با عنوان برنامه والد-کودک مامان غازه (PCMG) است که برای مادران و نوزادان کم شنوا تدوین شده است. برنامه فرانک از روش کاملاً شفاهی برای بهبود مهارت‌های زبانی کودکان و در عین حال از برنامه‌های شاد برای بهبود وضعیت روان شناختی و افزایش دلبستگی مادران استفاده می‌کند (۲۸). این برنامه در پژوهش‌های مختلف (۲۹، ۳۰، ۳۱) مطرح شد.

محتوای برنامه مامان غازه

۱. شعر؛ همان طور که شعر خوانده می‌شود مادر در حالی که فرزندش را نگاه می‌کند او را در آغوش می‌گیرد. همه شعرها و ترانه‌ها به این صورت خوانده می‌شود که ابتدا هر خط را که مربی می‌خواند والدین هم تکرار می‌کنند.

۲. پس از آن مربی دور می‌چرخد و از هر یک از والدین می‌خواهد که خود و فرزندش را معرفی کند. این کار معمولاً همراه با خواندن شعرهایی صورت می‌گیرد. مثلاً «سلام سلام».

ب) برنامه غنچه‌ها

یکی دیگر از نمونه برنامه‌هایی که با استفاده از شعر به کودکان با آسیب شنوایی تدوین شده است برنامه غنچه‌هاست. غنچه‌ها یک برنامه گروهی حمایتی و اطلاع‌رسانی برای والدینی است که شیرخوارشان به تازگی تشخیص کم‌شنوایی داده شده‌اند. این برنامه گروهی نخستین بار در جولای ۲۰۰۹ به درخواست برنامه غربالگری شنوایی نوزادان ویکتوریا تدوین شد و به اجرا درآمد (۳۲). در ایران توسط موللی (۳۳، ۳۲) برای گروه‌هایی از کودکان کم‌شنوا به کار گرفته شد. اهداف برنامه عبارت‌اند از ملاقات دیگر خانواده‌های دارای کودک کم‌شنوا، به نمایش گذاشتن تجربیات مادران با یکدیگر، آموزش مهارت‌های فرزندپروری و افزایش دلبستگی والد-کودک و آموزش بازی با کودک ریتم و موسیقی (۳۲). «برنامه غنچه‌ها» برای کودکان زیر ۳ سال با هدف افزایش دلبستگی میان والد کودک، آموزش شیوه‌های فرزندپروری به کار می‌رود و شامل برنامه شعر و موسیقی، برنامه تقویت دلبستگی والد کودک، کمک به کودک برای داشتن احساس بهتر و تشویق کودک برای حرف زدن با والدین می‌باشد. (۳۳)

بحث و نتیجه‌گیری

جامعه اثر مستقیمی بر رشد کودک دارد. رشد عاطفی اجتماعی مؤلفه‌ای مهم برای رشد آینده از نظر روابط اجتماعی می‌باشد (۳۴). با توجه به مشکلات عاطفی، اجتماعی کودکان ناشنوا، یکی از مداخلات زود هنگام برای تمام ابعاد رشدی کودکان بخصوص در کودکان دارای نقص شنیداری مشارکت اجتماعی می‌باشد. کودکان مبتلا به کم‌شنوایی سطوح پایین‌تر مشارکت اجتماعی را نسبت به هم‌تایان معمول خود تجربه می‌کنند که در این مورد مهارت‌های ارتباطی ممکن است عامل تأثیرگذار باشد (۳۵). در این بین می‌توان گفت که یکی از عواملی که می‌تواند نقش زیادی در مشارکت اجتماعی کودکان داشته باشد و در واقع، رشد عاطفی و اجتماعی کودکان را تسهیل کند، شعر است. دنیای لطیف شعر، دنیایی شگفت‌انگیز است، دنیایی که زوایای مختلفی از شخصیت فرد از آغاز

تولد یا آخرین ثانیه زندگی با آن پی‌ریزی و ساخته می‌شود. کارشناسان می‌گویند شعر در تربیت‌گفتاری، منش رفتاری و ساختار نوع ارتباطات فرد تأثیرگذار است (۳۶). شعر درمانی همچنین می‌تواند برای مددکاران مدرسه و معلمان در ارائه مداخلات پیشگیرانه به کودکان مفید باشد. استفاده از مداخلات شعر درمانی به مشارکت دانش‌آموزان در فعالیت‌های کلاسی و افزایش حرمت‌خود و آگاهی بین‌فردی کمک می‌کند (۳۷).

از ویژگی‌های شعر علاوه بر جذابیت ظاهری، دارا بودن محتوای قصه و آموزندگی است که باعث اغنای تفکر و رشد فکری در افراد می‌شود، همچنین سبب می‌شود که کودک به سوی آن کشیده شده و در برابر یادگیری مقاومت نشان ندهد. ویژگی بعدی شعر ایجاد حالت عاطفی در چهره و اندام است که روحیه تقلیدگرایی را در کودکان تقویت کرده و باعث افزایش مهارت‌های زبانی در کودکان می‌شود. تقویت قدرت تخیل از دیگر آثار شعر است. با توجه به اینکه در شعر، حیوانات قادر به حرف زدن هستند قدرت تصویرسازی ذهنی و قدرت تخیل در کودکان افزایش می‌یابد. با توجه به هارمونی بالای شنیدن اشعار، شعر در کودکان باعث افزایش تمرکز در آنان می‌شود. افزایش قدرت حافظه به دلیل سیناپس‌های جدید که شعر در ذهن کودک ایجاد می‌کند باعث می‌شود تحصیل و روابط اجتماعی کودک بالا رود. یادگیری درست و سلیس بیان کلمات و افزایش قدرت زبان در کودکان باعث افزایش قدرت ارتباطات اجتماعی و گسترش هوش اجتماعی آنان می‌شود (۳۶).

تحقیقات حاکی از این است که بین شعر، موسیقی و هیجان ارتباط عمیقی وجود دارد و موسیقی طیف گسترده‌ای از احساسات از طریق مکانیزم‌های متعدد ایجاد می‌کند (۲۳، ۲۱، ۳۹، ۳۸). بر اساس دیدگاه روان‌شناسان رشد، موسیقی دارای تأثیری معنا دار بر برخی از عوامل بیولوژی، روان‌شناختی و اجتماعی که ماهیت انسان را تشکیل می‌دهد؛ می‌باشد (۴۰). برای مثال در پژوهشی مشخص شده که موسیقی سبب پاسخ به تحریک احساسات، کاهش استرس و بهبود عملکرد سیستم ایمنی

غیر معمول بهبود می‌بخشد. ۴. یک جو انگیزشی ایجاد می‌کند که از طریقان کودک تشویق می‌شود که آزادانه اظهار نظر کند. ۵. محیطی را ایجاد می‌کند که از طریق آن اشتباهات وازگانی کودک اصلاح شود بدون اینکه کودک در موقعیت استرس‌زا قرار گیرد. ۶. روش مفیدی است که به‌طور فعال وازگان دشوار، جدید و ناآشنا را آموزش می‌دهد. ۷. به رشد شیوه‌های ارتباطی غیر کلامی کودک کمک می‌کند (۴۸). شعر درمانی همچنین دو نکته را برای والدین مد نظر قرار می‌دهد: ۱. توجه به نوع بیان شعر و ۲. انتخاب شعرها که باید از واژه‌هایی انتخاب شود که در درجه درک کودک باشد تا کودک گیج کلمات نشود و ارتباط وی با شعر قطع نشود (۳۶).

از آنجایی که رشد درک و فهم عاطفی به‌عنوان بعد ضروری رشد ذهنی و اجتماعی کودک در نظر گرفته شده و در روابط با مراقبان و همسالان حاصل می‌شود، لذا یادگیری زبان، تولید گفتار، رشد دایره وازگان و تشخیص صدا یکی از اهداف مهم درمان در کودکان دارای کم شنیداری محسوب شده و با رسیدن به این مهم؛ اساس رشد عاطفی، شناختی و اجتماعی فراهم می‌گردد. آموزش شعر رویکردی فعالانه به آموزش است و به کودک در بهبود روند یادگیری کمک می‌کند. لازم است در برنامه های آموزشی و توان بخشی کودکان کم شنوا و ناشنوا، از موسیقی، شعر و ترانه های کودکان استفاده شود.

می‌گردد (۴۱). یافته‌های ضایعه مغزی و مطالعات تصویربرداری عصبی نشان دادند که پردازش موسیقی در شبکه پیچیده‌ای از مسیرهای قشری و زیر قشری اتفاق می‌افتد (۴۲).

موسیقی بر ابتکار و روابط بین فردی به‌خصوص با همسالان تأثیر می‌گذارد (۴۳). از نظر روان‌شناسان؛ موسیقی و احساسات (هیجانان) به درک بهتر احساسات به‌عنوان پاسخ‌های هماهنگ، ارزیابی شناختی، احساس ذهنی، پاسخ‌های فیزیولوژیکی، بیان، گرایش به عمل و تنظیم و به تغییرات در محیط کمک می‌کنند (۴۴). همچنین، شعر و سایر آثار ادبی به‌عنوان یک کاتالیزور در جهت افشای هیجانان عمل می‌کند، بدین شکل که در هنگام شعر درمانی، هیجانان توسط خواننده تجربه و خاطرات لازم یادآوری و ابراز وجود صورت می‌گیرد. شعر ما را به تمایلات اولیه مان وصل می‌کند. شعر به ما اجازه می‌دهد که بر روی جذابیت‌ها، تمایلات، درد تمرکز کنیم. شعر دور ماندن ما را از درد تاملین می‌کند (به نقل از ۴۵).

از نظر درمانی این امر می‌تواند تحریک شنوایی مهارت‌های گوش دادن را حتی در افرادی با سخت شنوایی یا ناشنوایی بهبود می‌بخشد. تحریک شنوایی همچنین توانایی پردازش اطلاعات مغز را گسترش می‌دهد که این امر منجر به بهبود در بسیاری از زمینه‌ها مثل رفتار، مهارت، خودتنظیمی، هماهنگی و سایر موارد می‌گردد (۴۶).

فعالیت‌های درمانی مربوط به خلاقیت‌های هنری از جمله شعر، موسیقی و تفریح درمانی به‌عنوان هنر درمانی می‌تواند جایگاهی را در میان روش‌های توان بخشی روانی به خود اختصاص دهد (۴۷).

این روش، شیوه‌ای سودمند برای یادگیری و انتقال اطلاعات است و مشخص شده است که در کودکان با آسیب شنوایی به شیوه‌های مختلف می‌تواند مفید باشد: ۱. این روش توجه و تمرکز کودک روی مواد آموزشی را افزایش می‌دهد. ۲. راهی است برای از بین بردن خجالت و برداشت اجتماعی کودکان و به آن‌ها کمک می‌کند که بهتر اجتماعی شوند و از خودمحوری بیرون بیایند. ۳. توانایی‌های بیانگر کودکان را نسبت به وازگان

References

- Cherry K. Social and emotional development in early childhood. [Internet]. 2016; Available from: <https://www.verywellmind.com/social-and-emotional-development-in-early-childhood-2795106>.
- Gormally S, Barr RG, Wertheim L, Alkawaf R, Calinoiu N, Young SN. Contact and nutrient caregiving effects on newborn infant pain responses. *Dev Med Child Neurol*. 2001;43(1):28-38.
- Sroufe LA. Emotional development: The organization of emotional life in the early years. New York: Cambridge University Press; 1997.
- Calkins SD, Hill A. Caregiver influences on emerging emotion regulation. *Handbook of emotion regulation*. New York: Guilford Press; 2007.
- Safaie S. The Relationship between attachment style and social

- development in dyslexic and normal children. *Exceptional Education*. 2014;1(123):29-35. [Persian].
6. Stevenson J, Kreppner J, Pimperton H, Worsfold S, Kennedy C. Emotional and behavioural difficulties in children and adolescents with hearing impairment: A systematic review and meta-analysis. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 2015;24(5):477-96.
 7. Movallali G, Imani M. Emotional development in deaf children: facial expression, emotional understanding, display rules, mixed emotions, and theory of mind. *Audiology*. 2015;23(6):1-16. [Persian].
 8. Madanipur K, Ranjbar F, Kakavand A, Sanayi Zaker B. Relation of attachment style with optimism and loneliness at students 12-9 years old of city of Karaj. *Journal of Health and Psychology*. 2011; 1(1): 93-110. [Persian].
 9. Abri S, Hajyousefi A, Hajbabayi H, Rahgozar M. Comparison of social development between 3-6 years old children who use rural child care center services and who dont. *Social Welfare Quarterly*. 2011;11(41):343-68. [Persian].
 10. Cole PM, Luby J, Sullivan MW. Emotions and the development of childhood depression: Bridging the gap. *Child Development Perspectives*. 2008;2(3):141-8.
 11. Denham S, Zinsser K, Bailey C. Emotional intelligence in the first five years of life. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. Montreal: Centre of Excellence for Early Childhood Development and Strategic Knowledge; 2011.
 12. Yates T, Ostrosky MM, Cheatham GA, Fettig A, Shaffer L, Santos RM. Research synthesis on screening and assessing social-emotional competence. *The Center on the Social and Emotional Foundations for Early Learning*; 2008.
 13. Noll DL. Activities for social skills development in deaf children preparing to enter the mainstream [Master of science in deaf education]. *Washington university school of medicine*; 2007.
 14. Laugen NJ, Jacobsen KH, Rieffe C, Wichstrøm L. Social skills in preschool children with unilateral and mild bilateral hearing loss. *Deafness Educ Int*. 2017;19(2):54-62.
 15. Stevenson J, Pimperton H, Kreppner J, Worsfold S, Terleksi E, Kennedy C. Emotional and behaviour difficulties in teenagers with permanent childhood hearing loss. *Int J Pediatr Otorhinolaryngol*. 2017;101:186-95.
 16. Jeanes RC, Nienhuys TG, Rickards FW. The pragmatic skills of profoundly deaf children. *J Deaf Stud Deaf Educ*. 2000;5(3):237-47.
 17. Suarez M. Promoting social competence in deaf students: The effect of an intervention program. *J Deaf Stud Deaf Educ*. 2000;5(4):323-33.
 18. Berry S. The contribution of rhymes to early social-emotional development. *Newsletter of the Infant Mental Health Promotion Project*. 2001;31(1):1-4.
 19. Kiyanus M. *Child poetry in Iran*. Tehran: Agah; 1976. [Persian].
 20. Movahedi MB, Javadi Asaesh S. The effect of verse training on monitoring memory of children. *Social Cognition*. 2014;3(5):125-35. [Persian].
 21. Gfeller K. Music to the ears, music therapy program by the center for hearing and ear implants [Internet]. 2018; Available from: <https://www.sgh.com.sg/about-us/Arts-for-Health/OurProgramms / Documents/MusicTherapyBrochure2.pdf>
 22. Shannon RV. Multichannel electrical stimulation of the auditory nerve in man. I. Basic psychophysics. *Hear Res*. 1983;11(2):157-89.
 23. Gfeller K, Witt SA, Spencer LJ, Stordahl J, Tomblin B. Musical involvement and enjoyment of children who use cochlear implants. *Volta Review*. 1999;100(4):213-33.
 24. Vongpaisal T, Trehub SE, Schellenberg EG. Song recognition by children and adolescents with cochlear implants. *J Speech Lang Hear Res*. 2006;49(5):1091-103.
 25. Trehub SE, Vongpaisal T, Nakata T. Music in the lives of deaf children with cochlear implants. *Ann N Y Acad Sci*. 2009;1169(1):534-42.
 26. Cason N, Hidalgo C, Isoard F, Roman S, Schön D. Rhythmic priming enhances speech production abilities: Evidence from prelingually deaf children. *Neuropsychol*. 2015;29(1):102.
 27. Movallali G, Taheri M. Music for deaf children. *Art of Music*. 2012; 15(132):40-47. [Persian].
 28. Movallali G. Faranak Parent-Child Program (Mother Goose with Cued Speech) for hearing impaired children. *Journal of Exceptional Education*. 2014;3(125):41-6. [Persian].
 29. Movallali G, Den M. Franks Parents Program (Parent-Child Mother Goose Program1) for hearing impaired and parents: New program in Iran, 12th Iranian Audiology Congress, Tehran; 2013.
 30. Movallali G, Hemiyund L. Frank programs from the parents perspective: The importance of mother-child's with hearing loss. *Third Symposium of the Family and child with hearing loss*. Tehran; 2014. [Persian].
 31. Movallali G, Kuhi R, SD, Hill A. Effect of the Frank program on the happiness of mothers with hearing impaired children. *Symposium of The family of hearing impaired child*. Mashhad; 2016. [Persian].
 32. Movallali G. Hearing impaired children and related services in Australia. *Journal of Exceptional Education*. 2014; 1(123):49-56. [Persian].
 33. Movallali G. Programs for deaf children [Internet]. 2018; Available from: <http://faranakclinic.com/%d8%a8%d8%b1%d9%86%d8%a7%d9%85%d9%87%d9%87%d8%a7%db%8c%d9%85%d8%a7/%d8%a8%d8%b1%d9%88%d8%b4%d9%88%d8%b1%d8%ba%d9%86%da%86%d9%87-%d9%87%d8%a7> [Persian].
 34. Jucan D, Simion A. Music background in the classroom: its role in the development of social-emotional competence in preschool children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*. 2015;180:620-6.

- 35.Constantinescu-Sharpe G, Phillips RL, Davis A, Dornan D, Hogan A. Social inclusion for children with hearing loss in listening and spoken Language early intervention: an exploratory study. *BMC pediatr.* 2017;17(1):74.
- 36.Mokhtari A. Breeding superior children with the miracle of poetry. *Iran Newspaper.*2012;18: 14. www.magirn.com/npview.asp?ID=2536254. [Persian].
- 37.Mazza N. *Poetry therapy: Theory and practice.* New York: Routledge; 2016.
- 38.Diniz TF. Think Aloud in Groups: Mediating poetry for children with Cecilia Meireles, Paulo Freire, and John Dewey. *Education* 3-13. 2018;46(4):469-81.
- 39.Swaminathan S, Schellenberg EG. Current emotion research in music psychology. *Emotion review.* 2015;7(2):189-97.
- 40.Miranda D. The role of music in adolescent development: much more than the same old song. *Int J Adolesc Youth.* 2013;18(1):5-22.
- 41.Gangrade A. The effect of music on the production of neurotransmitters, hormones, cytokines, and peptides: A review. *Music and Medicine.* 2012; 4 (1): 40-43. CrossRef Google Scholar.
- 42.Passanisi A, Di Nuovo S, Urgese L, Pirrone C. The influence of musical expression on creativity and interpersonal relationships in children. *Procedia-Social and Behavioral Sciences.* 2015;191:2476-80.
- 43.Peretz I, Zatorre RJ. Brain organization for music processing. *Annu Rev Psychol.* 2005;56:89-114.
- 44.Juslin PN, Liljeström S, Västfjäll D, Barradas G, Silva A. An experience sampling study of emotional reactions to music: listener, music, and situation. *Emotion.* 2008;8(5):668.
- 45.Poramirzdari F, Karimi Sani P. Evaluating the use of Poetry to Reduce Irrational Beliefs in Female Students. *Journal of Sabzevar University of Medical Sciences.* 2016;23(1):143-50. [Persian].
- 46.Villasenor R, Vargas-Colon K. Using auditory stimulation with students at Lavelle school for the blind. *J Vis Impair Blind.* 2012;106(9):564-567.
- 47.Fallahi khoshknab M, Asayesh h, Qorbani M, Fadaei F, Rahmani Anaraki H. The effect of Poetry therapy group on communicational skills of schizophrenic patient. *Journal of Nursing and Midwifery Urmia University of Medical Sciences.* 2016;13(11):919-27. eng.[Persian].
- 48.Bassiouny SE, Saleh MM, Elrefahi DAE, Girgis MS. Using music therapy in (Re) habilitation of prelingual deaf cochlear implant children. *Biomed J Sci Teach Res.* 2017; 1(1): 1-6.